

शोध-निर्देशक
सह. प्रा. भरतकुमार भट्टराई
नेपाली केन्द्रीय विभाग,
कीर्तिपुर

दोसाँध उपन्यासको विधातात्विक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको
स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं
पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता

टीका कुमारी शर्मा
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७०

शोधनिर्देशकको मन्तव्य

दोसाँध उपन्यासको विधातात्विक अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाली केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुरको स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षकी छात्रा टीका कुमारी शर्माले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । निकै मेहनतपूर्वक तयार पारिएको उहाँको यो आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि विभागसमक्ष प्रस्तुत गर्न सिफारिस गर्दछु ।

मिति:-२०७०/१२/०६

.....
सह.प्रा. भरतकुमार भट्टराई
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागका छात्रा टीका कुमारी शर्मा स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि तयार पार्नुभएको “दोसाँध उपन्यासको विधातात्विक अध्ययन” शीर्षकको शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

हस्ताक्षर

१. प्रा.डा. देवी प्रसाद गौतम	
२. प्रा. मोहनराज शर्मा (बाह्य परीक्षक)	
३. सह प्रा. भरतकुमार भट्टराई	

मिति: २०७०/१२/०९

कृतज्ञताज्ञापन

दोसाँध उपन्यासको विधातात्विक अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गतको स्नातकोत्तर तहको नेपाली विषयको दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि प्राध्यापक श्री भरतकुमार भट्टराईको कुशल निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । आफ्नो व्यस्तताको समयमा पनि यस शोध कार्यको तयारीका लागि आवश्यक सहयोग, सल्लाह एवम् सुभाब प्रदान गरी कुशल निर्देशन गर्नुभएका आरणीय गुरु भरतकुमार भट्टराईप्रति म सर्वप्रथम हार्दिक आभार तथा कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । त्यस्तै मेरो शोधप्रस्ताव स्वीकृत गरी शोधकार्यका लागि अनुमति प्रदान गर्नाका अतिरिक्त समयानुसार आवश्यक सल्लाह एवम् सहयोग गरिदिनु हुने केन्द्रीय विभागका विभागीय प्रमुख प्रा.डा. श्री देवीप्रसाद गौतम लगायत अत्यावश्यक सहयोग र सल्लाह प्रदान गर्नुहुने सम्पूर्ण गुरुज्यूहरूप्रति म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

मलाई यो अवस्थामा ल्याइपुऱ्याउने पुञ्जनीय मातापिता तथा श्रीमान अचुत राज पन्त प्रति म हार्दिक भक्तिभाव व्यक्त गर्दछु । साथै मेरो सफलताका लागि अनवरत रूपमा सहयोग पुऱ्याउने सम्पूर्ण आदरणीय आफन्तहरूप्रति पनि म ऋणी छु । त्यस्तै दायित्व प्रकाशनका सम्पादक रामप्रसाद पन्त ज्यू, मेरा मित्रहरू तथा स्थान अभावका कारण समावेश गर्न नसकिएका सहयोगी महानुभाव, निकायहरूप्रति पनि हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । अन्त्यमा यो शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रि.वि. नेपाली केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुर समक्ष पेश गर्दछु ।

मिति: २०७०/१२/०६

.....
टीका कुमारी शर्मा
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

सङ्क्षिप्तीकृत शब्दसूची

अ.शो	:	अप्रकाशित शोधपत्र
डा	:	डाक्टर
ते.सं.	:	तेस्रो संस्करण
त्रि.वि.	:	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
दो.सं.	:	दोस्रो संस्करण
ने.के.वि.	:	नेपाली केन्द्रीय विभाग
ने.रा.प्र.पः	:	नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
पृ.	:	पृष्ठ
प्रा.	:	प्राध्यापक
वि.सं.	:	विक्रम संवत्
सम्पा	:	सम्पादक

विषयसूची

	पेज नं.
पहिलो परिच्छेदःशोध परिचय	१-६
१.१ विषयपरिचय	१
१.२ समस्याकथन	२
१.३ शोधकार्यको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५ शोधपत्रको औचित्य	५
१.६ शोधविधि	६
१.६.१ सामग्री सङ्कलन विधि	६
१.६.२ अध्ययन तथा विश्लेषण विधि	६
१.७ शोधको सीमाङ्कन	६
१.८ शोधपत्रको रूपरेखा	६
दोस्रो परिच्छेदः उपन्यासको विधातात्विक सिद्धान्त	७-२१
२.१ उपन्यासका तत्वहरू	७
२.१.१ कथानक	७
२.१.१.१ गठनका दृष्टिले कथानकको वर्गीकरण	९
२.१.१.२ कथातत्वका दृष्टिले कथानकको वर्गीकरण	१०
२.१.१.३ प्रस्तुतिका दृष्टिले उपन्यासको वर्गीकरण	१०
२.१.२ चरित्र	१३
२.१.३ परिवेश	१६
२.१.४ उद्देश्य	१७
२.१.५ दृष्टिबिन्दु	१८
२.१.६ भाषाशैली	१९
तेस्रो परिच्छेदः विधातात्विक आधारमा दोसाँध उपन्यासको विश्लेषण	२२-७६
३.१ कथानक	२२
३.२ चरित्र र चरित्रचित्रण	३०
३.२.१ प्रमुख र अन्य उल्लेख्य पात्रहरूको चरित्रचित्रण	३९

३.३	परिवेश	५७
३.४	दृष्टिविन्दु	६१
३.५	उद्देश्य	६५
३.६	भाषाशैली	६८

चौथो परिच्छेदः उपसंहार तथा निष्कर्ष
सन्दर्भग्रन्थसूची

७७-८०